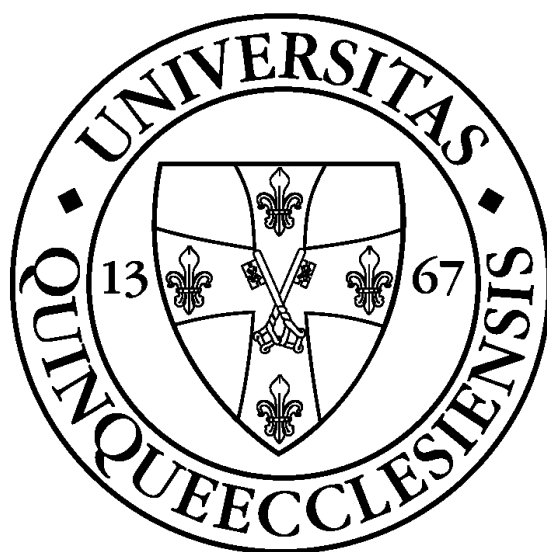

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Bokor- Szőcs Izabella

*Munkavállalók védelme a munkáltató személyében bekövetkező
változás esetén a 23/2001/EK irányelv és a romániai szabályozás
tükrében*

Doktori értekezés tézisei

Témavezető
Dr. Berke Gyula

Pécs 2022

I. A kitűzött kutatási feladat összefoglalása

Az európai munkajog egy olyan különleges ágazatát képezi a nemzetközi normarendszernek, amely több jogterületet is ötvözni képes. A munkajog uniós szintű szabályozása komoly és hosszadalmas szociális és politikai háttérrel rendelkezik. Minden esetben, mikor közösségi/uniós munkajogi szabályozásokat vizsgálunk, emberi jogi, gazdasági jogi, szociálpolitikai problémafelvetéseket és folyamatokat kell megfigyelnünk, majd ezek elemzése és elmélyítése során fogjuk igazán megérteni a munkajogi normának a teleológiáját. Az öreg kontinens történelmi és szociális háttérének köszönhetően színes palettát tud felmutatni a nemzeti munkajogi szabályozások viszonylatában, de ennek ellenére az Unió mégis képes bizonyos sarkalatos kérdésekben olyan közös nevezőket leszögezni, amelyek egy minimális védelmet biztosítanak úgy a munkáltató, mint a munkavállaló számára.

A hatvanas évek második felének Nyugat-Európájában a tőkekoncentrációs folyamatok kezdetüket vették, ami sok esetben azt eredményezte, hogy a munkahelyek instabilakká váltak. Derek Fraser brit történész a jóléti állam „welfare state” alakulását Angliában a következő képen foglalja össze: „A liberális, Viktoriánus korban csírázott, gyermekkorát a kollektivista és statikus pre- és post Világháborús időszakban érte el, az 1940-es évek univerzalizmusában megért, valamint az 1950-es és '60-as évek konszenzusában és gördülékenységében teljes pompájában virágzott. Az 1970-es években hanyatlásnak indult, mint egy leveleit hullató rózsaszálka.”

Annak ellenére, hogy az Európai Közösségnek nem volt *expressis verbis* meghatalmazása szociálpolitikai jogszabályokat alkotni, ezt alátámasztotta az a felfogás is miszerint a piac kiegyensúlyozza magát, valamint az Ohlin jelentésben arra a következtetésre jutottak, hogy a szociális jogok harmonizációja nem előfeltétele a piaci integráció hatékonyságának, egyre sürgetőbbé vált a közösségi jogalkotás szociálpolitikai szinten, a válság és az egyre növekvő munkanélküliség miatt.

Az említett társadalmi folyamatok végett, mára az Európai Unió törvénykezésében számos olyan jogszabályt találhatunk, amely a munkajogi viszonyokat szabályozza. A „transzfer irányelv” első változata 1977-ből származik, majd az idők során számos átalakuláson ment keresztül, míg végül a mai formájában a 2001/23/EK irányelvként szabályozza a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítését.

Meglátásom szerint a transzfer irányelv az európai munkajogi jogharmonizáció olyan sarkalatos eleme, amelynek tüzetes áttekintése és megvizsgálása fontos jogi problémákat vet

fel napjainkban, mivel a tőkekoncentrációs folyamatok és a gazdasági integráció erősebb, mint valaha. A multinacionális vállalatok virágkorában élünk, amelyek tízezreknek adnak munkát Európa szerte, valamint ezek fúziói és tulajdonosváltásai is gyakoriak, a gazdasági igényeknek és a költségminimalizálásnak megfelelően. A transzfer irányelv fontosságát és aktualitását az Európai Unió Bírósága előtti számos ügy is jelzi, mivel az átstrukturálási irányelvek közül ennek kapcsán született a legátfogóbb ítélkezési gyakorlat.

Kutatásom során elsősorban áttekintettem az irányelv rendelkezéseit és az ehhez kapcsolódó Európai Unió Bírósági ítéleteket, valamint azt a dinamikus ítélkezési gyakorlatot, amely jellemzi a Bíróságot és változó vízióját, a társadalmi és gazdasági folyamatok tükrében.

Mivel alapképzési és mesteri tanulmányaimat a kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetem Jogi Karán folytattam, alkalmam nyílt megismerni a román jogrend sajátosságait, kutatásom folyamán megvizsgáltam a román jogrend sajátosságait a transzfer irányelv nemzeti jogba való átültetésére vonatkozóan és más olyan, a témához kapcsolódó problémákat, amelyeket a román jogrend különböző módon kezel, valamint az ehhez kapcsolódó ítélkezési gyakorlatot.

II. A kutatás módszerei, vizsgálati irányai és célkitűzései

1. A kutatás módszerei

A doktori értékezés által vizsgált témakör két fontos részre való oszthatóságára tekintettel, a kutatás két fázisban és két különböző módszer segítségével történt.

Az első rész az Európai Unió Bíróságának ítéleteit vizsgálja, tárgykörök szerint rendszerezi, melynek célja egy időbeni alakulás kimutatása az egyes tárgykörök kapcsán.

A bevezető, elméleti részeket követően az európai ítélkezési gyakorlat vizsgálatát az irányelv hatálya szerint tagoltam, a személyi hatályt, tárgyi hatályt, időbeli és területi hatályt vizsgáltam, majd az irányelv által előírt jogkövetkezményekhez és a fizetésképtelenségi eljárás problematikájához tartozó ügyeket vizsgáltam. Minden kérdéskör alfejezetei vagy egy-egy meghatározó ügy köré fonódnak, vagy pedig egy bizonyos tematikához, amely csoportosítani tudja az oda tartozó bírósági ítéleteket. A kutatás során több mint 60 ítéletet dolgoztam fel, amelyeket az Európai Unió Bírósága mondott ki az 1970-es évektől kezdve napjainkig, ezeket csoportosítottam tárgykörök szerint és céloom egy olyan következtetés levonása volt minden esetben, amely az Európai Unió Bíróságának akár konstans, akár az évek során dinamikus álláspontját határozza meg egy adott tényállás kontextusában. Az ügyekhez, illetve a bizonyos tematikákhoz kapcsolódó szakirodalmat is áttekintettem. A kutatásom során a legfontosabb pillanat a trier-i európai munkajogi intézet könyvtárába tett többhetes kutatási munka volt, mivel itt található a legkomplexebb gyűjteménye az európai munkajogi szakirodalomnak, a '70-es évektől kezdődően napjainkig. Itt angol és német nyelvű művekből dokumentálódtam, amelyeknek értelemszerűen inkább európai munkajogi vonatkozásai vannak. A magyar szakirodalom áttekintése a Pécsi Tudományegyetemen található anyagból történt. Az anyagok begyűjtésének legfontosabb része közvetlenül koronavírus járvány előtti időszakra tehető, majd ezután többnyire az interneten elérhető digitalizált forrásokat használtam.

A dolgozat két fő része között átmenetet képez egy talán kakukktojásnak nevezhető fejezet, ami egy jogi tematikájú kutatástól idegen lehet. Nem titok az, hogy „Az ügyek hálózatvizualizációs ábrázolása” fejezet a klasszikus kutatás közben született. Az Európai Unió Bírósága által vizsgált ügyek elemzésekor figyelemreméltónak találtam az ezek között fennálló kapcsolatot. Az egyes döntések fontosságát a hálózatok segítségével próbáltam megállapítani.

A különböző társadalmi jelenségek, kutatási eredmények hálózattal való ábrázolása napjainkban egy olyan technika, amely új szemléletet képes mutatni és új eredményekre képes rávilágítani. A jog területén eddig még nem alkalmazták ezt a módszert, így a dolgozatom ezen

részében megkíséreltem bemutatni a hálózatábrázolás alkalmazását a bírósági döntésekre. Egyes döntések kiemelkedő jellegét vagy komplexitását nehéz, vagy talán lehetetlen is objektív módon meghatározni, viszont a hálózatok segítségével mégis kaphatunk egy betekintést abba, hogy az ügyek egymáshoz való viszonyulása terén, melyek azok, amelyek csomópontként jelennek meg. Érdekesnek tartom azt is vizsgálni, hogy a szakirodalom által „sorsfordítónak” tartott ügyek hogyan helyezkednek el a hálózatokban? Ténylegesen annyira kiemelt szerepük van egy objektív vizsgálat után is?

A bírósági döntések vagy esetleg különböző jogszabályok hálózatábrázolásának módszere úgy gondolom, hogy a jövőben is egy jó eszköz lehet annak kimutatására, hogy az egyes ügyek, egyes jogszabályok mennyire kapnak fontosabb szerepet a „nagy képben” illetve ezen ábrák segítségével megválaszolásra kerülhet az is, hogy az egyes csomópontok hagyományosan vizsgálva miért emelkednek ki a többiek közül.

Két külön vizsgálatot végeztünk el a hálózatok létrehozása céljából. Az egyik vizsgálat az ügyek presztízsét, a második pedig az ügyek befolyását méri.

A második nagy része a kutatásnak a Romániai szabályozás és ítélkezési gyakorlat vizsgálata volt, annak a kérdéskörnek az átvizsgálása érdekében, hogy a nemzeti törvényhozó, illetve a bíróságok mennyire ismerik és mennyire alkalmazzák az irányelv tárgykörébe tartozó Európai Unió Bíróságának ítéleteit. Ennek megismerése érdekében elsősorban a nemzeti munkajogi szabályozásokat vizsgáltam, illetve azt, hogy az irányelv átvételekor milyen problémák merültek fel, amelyek megoldásra kerültek időközben vagy sem.

A romániai szakirodalmat a kolozsvári Babeş- Bolyai Tudományegyetem könyvtárában tekintetem át, valamint az ítélkezési gyakorlatot az erre országosan létrehozott digitalizált felületeken. Céлом az volt, hogy minden olyan bírósági ítéletet megtaláljak és áttekintsek, amely kapcsolódik az irányelv tárgyköréhez, valamint az ügyekben lévő tényállás alapos megismerése után reflektáljak a hasonló európai ügyekre és ezek tükrében megállapíthassam, hogy a nemzeti bíróságok mennyire alkalmazzák az európai jogot ebben a tárgykörben.

2. Kutatási célkitűzések, hipotézisek

A disszertáció megalapozására szolgáló doktori kutatás tervezése során az alábbi kutatási célkitűzések kerültek meghatározásra:

- a munkavállalók védelmének a munkáltató személyében bekövetkező változás esetén problémakörének besorolása az európai szociálpolitikai és munkajogi szabályozás kontextusában.

- a 23/2001/EK irányelv hatálya szerinti vizsgálata az Európai Unió Bírósága előtt felmerült ügyeknek.
- a legfontosabb ügyek kiemelése és az ezek köré csoportosuló többi ügy együtt történő értelmezése tárgykörökre lebontva.
- az Európai Unió Bíróságán tárgyalt ügyek fontosságának objektív módon történő mérése a hálózatabbrázolás módszerével.
- a Romániai munkavállalók védelmének a munkáltató személyében bekövetkező változás esetére vonatkozó szabályozás áttekintése és annak megállapítása, hogy az átvétel során milyen jellegű problémák merültek fel.
- a Romániai kapcsolódó bírósági ítéletek vizsgálata a nemzeti szabályozás és az európai szabályozás tükrében.

A fent meghatározott kutatási célkitűzések elérése és a választott témakör érdemi vizsgálata érdekében, a kutatás során az alábbi hipotézisek kerültek megfogalmazásra:

- A munkavállalók védelmének a munkáltató személyében bekövetkező változás esetén tárgykörének bírósági értelmezése az idők során lényeges átalakuláson ment keresztül.
- Jól azonosítható néhány olyan sarkalatos ügy, amely fordulópontot jelent az irányelv értelmezése szempontjából.
- Az ügyek hálózatban való objektív ábrázolása igazolja az egyes ügyek lényeges voltát és időrendi sorrendben képesek mutatni az ügyek által felvázolt problémakörök dinamikáját.
- Az irányelv átvétele a román jogrendbe nem volt zökkenőmentes és olyan ellentmondásokat eredményezett, amelyek mai napig nem kerültek feloldásra.
- A Romániai bírósági ítéletek vizsgálata által nyilvánvalóvá válik, hogy a szabályozási problémák mellett az európai unió bíróságának ítélkezési gyakorlatának alkalmazása is kihívást jelent a nemzeti bíróságok számára.
- A munkavállalók védelme a munkáltató személyében bekövetkező változás esetén egy olyan tárgykör, amely változatos tényállásokat tud eredményezni, és amely folyamatos dinamikus ítélkezési gyakorlatot generál akár európai, akár nemzeti szinten.

III. Az elért kutatási eredmények és azok hasznosítási lehetőségei

1. Elért kutatási eredmények

A dolgozat struktúráját követve a következő megállapításokat sikerült tenni az egyes kutatási pontok vizsgálata következményeként:

1. A személyi hatállyal kapcsolatban, indokolt lenne a munkavállalói státusz egységes meghatározása, amely külön kitérne a közsférában dolgozókra is, így elkerülhetővé válnának az egyes tagállamok közti jogalkalmazási eltérések. Ugyanakkor a közsférában dolgozók az egyes tagállamokban teljesen különbözően kerültek szabályozásra. Itt említhető a közalkalmazottak különböző kategóriákra való felosztása és az ezekre vonatkozó eltérő szabályok alkalmazása, így nehézkesnek látom egy olyan általános meghatározás létrejöttét, amely feloldaná az irányelv alkalmazhatósága során felmerült munkavállalói státuszra vonatkozó értelmezési problémákat.
2. Az irányelv tárgyi hatálya szempontjából a “gazdasági egység” a következő jellemzőket mutatja: gazdasági egység, egy személyekből és javakból álló szervezett gazdasági tevékenység céljából működik, a gazdasági egység lehet egy közhatalmat gyakorló szervezet, amennyiben gazdasági tevékenységet is folytat. A gyártási tevékenységet folytató gazdasági egységek esetében a materiális és immateriális javak átruházása kötelező, ide tartozik a know-how is, ezzel együtt nem szükséges a javak összességének átvétele. Nem elégséges egyes eszközök és/vagy egyes munkavállalók átvétele, anélkül, hogy ezek valamilyen szervezeti egységként jelentkezzenek.
3. A transzfer jogügyletének megvalósítása szempontjából az átadó és átvevő cég közti közvetlen szerződéses viszony hiánya nem jelent akadályt az irányelv alkalmazhatósága terén, továbbá azt is megállapíthatjuk, hogy a jogügylet tulajdonátruházó jellege sem jelent követelményt ezekben az esetekben. A közvetlen szerződéses átruházás hiányában az eddigi ítélkezési gyakorlatból kétféle jogügylet körvonalazódik: a transzfer egy létező szerződés felmondása következtében az addig szolgáltatást nyújtó fél (átadó) és a szerződés kedvezményezettje (átvevő) között jön létre, valamint második esetben egy harmadik személy szerződése megszűnik az átadóval és egy új, hasonló jellegű szerződést köt az átvevővel, így a feleket szerződéses viszony egymással nem köti, viszont mindketten egy adott ponton

szerződéses viszonyban állnak a harmadik személlyel és ugyanazt a tevékenységet folytatják. A szerződési típusok szempontjából a leggyakoribbak a bérleti szerződés, haszonbérleti szerződés, különböző jellegű szolgáltatási szerződések vagy pedig a koncessziós szerződések.

4. Az irányelv alkalmazásának kérdése a fizetéseképtelenségi eljárások esetén már az első ügyekben megjelenik és tulajdonképpen az Abels ügytől kezdődően egy konstans ítélkezési gyakorlatnak lehetünk tanúi. A kodifikáció által a döntésben megfogalmazott kritériumok is bekerülnek az új irányelv szövegébe és ettől fogva megoldottnak látszik a fizetéseképtelenségi eljárások kérdésköre. Mégis a kétezer tízes években ismét előkerül a probléma és úgy gondolom, hogy a Smallsteps ügy az, amelyben ténylegesen újszerű gondolatok merülnek fel, olyan szempontból, hogy egy végelszámolás utáni tevékenység folytatására is alkalmazható az irányelv. A felvetett kérdés egyre aktuálisabbá válhat, mivel a „pre-pack” jellegű szerződésekből fakadó átruházások gyakoriak lehetnek a jövőben, különböző formában jelentkezhetnek, a nemzeti szabályozások által biztosított keretek között.
5. A hálózatvizualizációs módszer általi vizsgálata egy olyan, látszólag szubjektív témának mint a bírósági döntések új perspektívába tudja helyezni a kutatásokat. A megszokott érdemi elemzésekhez képest azt kíséreltem meg, hogy a döntések egymáshoz való viszonyulását vizsgáljam és ezáltal állapítsam meg azt, hogy bizonyos meghatározott kritériumok és az egymásra való hivatkozás segítségével milyen kép körvonalazódhat. A döntések egymással való viszonya is alátámasztja az ügyek érdemi vizsgálatát és a Bíróság által használt hivatkozások kiszűrésének segítségével releváns kép alkotható egyrészt az ügyek „népszerűségéről”, másrészt az ügyekben felmerülő problémák „komplexitásáról”.
6. A Romániai szabályozásban gazdasági egységek átruházásának meghatározása hiányos. Továbbá a törvény nem értelmezi a gazdasági egységi tevékenység fogalmát, így ennek meghatározását a Polgári Törvénykönyvben kell keresnünk, amely így hangzik: „gazdasági egységi tevékenységnek tekinthető, egy vagy több személy által irányított szervezett tevékenység, amely javak előállításával, kezelésével vagy elidegenítésével foglalkozik, gazdasági haszonszerzési céltől függetlenül.” Ezen meghatározás fényében egyértelművé válik, hogy a közhatalmat gyakorló intézmények átszervezése esetében nem alkalmazható a Törvény. Úgy gondolom, hogy a felsoroltak mellett egy másik oka is lehet annak, hogy a román törvényhozó nem zárta ki *expressis verbis* a közigazgatási átszervezés esetét.

Egyértelműnek tartotta a román jogi terminológia folytán, amelyet a gazdasági egység átruházása meghatározásában használ, azt, hogy a közigazgatási szervek közigazgatási funkcióinak átszervezése nem sorolható ide. A gazdasági egység átruházása hiányos meghatározását a jogügylet megvalósításának lehetséges formái követik. Ebben a paragrafusban a törvényhozó kimondja azt, hogy az átruházás (transfer) engedményezési szerződés (cesiune) vagy fúzió (fuziune) által jöhet létre. A román szaknyelvben használatos „cesiune” vagy engedményezési szerződés, terminológiai értelmezési körébe nem fér bele a közigazgatási átszervezés fogalma. *In abstracto* talán elképzelhető lehetne egy „cesiune” által létrejövő közigazgatási átszervezés, viszont a törvényhozásban és a gyakorlatban sem találunk erre példát. Úgy gondolom, hogy a jogalkotó egyértelműnek vélte, azt, hogy amennyiben a „cesiune” fogalmat használja, ez kizárja a közigazgatási átszervezés lehetőségét.

7. A román ítélkezési gyakorlatban érzékelhető egy diszkontinuitás amit úgy lehetne jellemezni, hogy két kategóriájú ítélettel találkozhatunk: olyanok, amelyek hivatkoznak, figyelembe veszik az Európai Unió Bírósága ítélkezési gyakorlatát, ezzel együtt kiválóan értelmezik a belső jogszabályokat az irányelv tükrében, a második kategória pedig egyszerűen a nemzeti jogszabályra szorítkozik, amelynek előírásait, amelyek nincsek összhangban az irányelvvel, szó szerint értelmezi. A 2006. évi 67. számú Törvénymódosításra szorul, mivel a transzfer kizárólagos tulajdonátruházó jellegére vonatkozó előírást el kellene távolítani, hiszen ez okozza a legtöbb nem megfelelő döntést a gyakorlatban.

2. A kutatás hasznosítási lehetőségei

A kutatás elsődleges hasznosítási lehetősége a munkavállalók védelme a munkáltató személyében bekövetkező változásokor felmerülő jogi problémák azonosíthatósága és ezek értelmezésének megkönnyítése. Akár egy problémamentesen zajló ügylet esetén is a dolgozatban könnyen azonosítható az a tényállás, amely legközelebb áll az adott helyzethez, de természetesen egy bírósági ügy kapcsán is könnyen kereshető az Európai Unió Bíróságának azon ítélete, amely akár a bírók, akár az ügyvédek számára hasznos lehet. Ugyanakkor a meghatározott tényállások és ügyekhez kapcsolódó aktuális magyar, román, angol és német nyelvű szakirodalom is mindenhol megjelenik, így ha az olvasó nem is ért egyet a levont következtetésekkel, könnyen találhat olyan műveket, amelyek alátámasztják nézeteit vagy akár bővebben tárgyalják az adott kérdéskört.

Másodlagosan az ügyek hálózatban való ábrázolása az a része a dolgozatnak, ami egy teljesen szokatlan perspektívából mutatja meg a vizsgált témakört. A jog területén eddig még nem alkalmazták ezt a módszert, így a kutatás során megkíséreltem bemutatni a hálózatábrázolás alkalmazását a bírósági döntésekre. Egyes döntések kiemelkedő jellegét vagy komplexitását nehéz, vagy talán lehetetlen is objektív módon meghatározni, viszont a hálózatok segítségével mégis kaphatunk egy betekintést abba, hogy az ügyek egymáshoz való viszonyulása terén, melyek azok, amelyek csomópontként jelennek meg. Érdekesnek tartom azt is vizsgálni, hogy a szakirodalom által „sorsfordítónak” tartott ügyek hogyan helyezkednek el a hálózatokban? Ténylegesen annyira kiemelt szerepük van egy objektív vizsgálat után is?

A bírósági döntések vagy esetleg különböző jogszabályok hálózatábrázolásának módszere úgy gondolom, hogy a jövőben is egy jó eszköz lehet annak kimutatására, hogy az egyes ügyek, egyes jogszabályok mennyire kapnak fontosabb szerepet a „nagy képben” illetve ezen ábrák segítségével megválaszolásra kerülhet az is, hogy az egyes csomópontok hagyományosan vizsgálva miért emelkednek ki a többiek közül.